

УДК: 65.012.34:338.47

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-9\(49\)-816-828](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-9(49)-816-828)

Марценюк Лариса Володимирівна доктор економічних наук, професор кафедри економіки та менеджменту, Український державний університет науки і технологій, м. Дніпро, <https://orcid.org/0000-0003-4121-8826>

Седікова Ірина Олександрівна доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту і логістики, Одеський національний технологічний університет, <https://orcid.org/0000-0001-5684-6927>

Метіль Тетяна Костянтинівна кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри управління підприємницькою та туристичною діяльністю, Ізмаїльський державний гуманітарний університет, <https://orcid.org/0000-0002-4553-4343>

Шевченко-Перепьолкіна Радіслава Іванівна кандидат економічних наук, доцент, кафедра управління підприємницькою та туристичною діяльністю, Ізмаїльський державний гуманітарний університет, <https://orcid.org/0000-0001-8665-6702>

Тегубенко Максим Валерійович здобувач вищої освіти кафедри менеджменту та економіки морського транспорту, Національний університет «Одеська морська академія», навчально-наукового інституту морського права та менеджменту, <https://orcid.org/0009-0003-3063-4039>

УДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ ПОСЛУГ ІЗ ТРАНСПОРТНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ВИРОБНИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. Стаття присвячена можливостям удосконалення якості послуг транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції. Метою статті є визначення шляхів покращення системи транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції та визначення сфер відповідальності учасників цих процесів. Розглянуто основні елементи інфраструктурного, технічного та інформаційно-комунікаційного компонентів покращення якості послуг. По кожному компоненту визначено коло стейкхолдерів, від діяльності яких залежить як ефективність покращення окремих елементів так й всієї системи, що сприяє підвищенню якості надання послуг із транспортного обслуговування агровиробників. Якість послуг із

транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції знаходиться у безпосередній залежності від планування та реалізації стратегічних та операційних планів.

Багаторівневий та різноманітний підхід до компонентів покращення якості послуг із транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції призводить до необхідності здійснення якісної координації дій всіх стейкхолдерів.

За підсумками проведеного серед перевізників опитування, на актуальність інфраструктурних чинників в процесі формування більш якісної системи послуг із транспортного обслуговування агровиробників звертають увагу 57,7% перевізників, на якість технічного забезпечення 19,7%, на забезпеченість компонентами інформаційно-комунікаційного спрямування 22,7%. Покращення якості послуг із транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції потребує рівномірного доручення з боку держави, органів влади різних рівнів та зацікавлених комерційних структур.

Складність процесів з покращення якості послуг із транспортного обслуговування вимагає необхідності єдиного центру керування цими процесами.

Ключові слова: транспортне обслуговування, сільське господарство, цифровізація, транспортна система, інфраструктура, ефективність виробництва, логістика, технічні засоби.

Martseniuk Larysa Volodymyrivna Doctor of Economics Science, Professor, Ukrainian State University of Science and Technologies, Lazaryan 2, 49010, Dnipro, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-4121-8826>

Sedikova Iryna Oleksandrivna Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Management and Logistics, Odesa National University of Technology, Odesa, <https://orcid.org/0000-0001-5684-6927>

Metil Tetiana Kostiantynivna PhD in Economics, Associate Professor, Department of Business and Tourism Management, Izmail State University of Humanities, <https://orcid.org/0000-0002-4553-4343>

Shevchenko-Perepyolkina Radyslava PhD in Economics, Associate Professor, Department of Business and Tourism Management, Izmail State University of Humanities, <https://orcid.org/0000-0001-8665-6702>

Trehubenko Maksym Valeriyovych PhD student, Department of Maritime Transport Management and Economics National University "Odesa Maritime Academy", Institute of Maritime Law and Management, <https://orcid.org/0009-0003-3063-4039>

IMPROVING THE QUALITY OF TRANSPORT SERVICES FOR AGRICULTURAL PRODUCT PRODUCERS IN THE CONTEXT OF INFORMATION AND COMMUNICATION SUPPORT OF MANAGEMENT ACTIVITIES

Abstract. The study is devoted to improving the quality of transport services for agricultural producers. The main elements of the infrastructure, technical, information and communication components of improving the quality of services are considered, which in turn are studied according to the main elements that affect not only the quality, but also the accessibility and the degree of influence on the cost at which agricultural products are received by their direct consumers. For each component, a circle of stakeholders is determined, whose activities depend on both the effectiveness of improving individual elements and the entire system, which contributes to improving the quality of transport services for agricultural producers. The quality of transport services for agricultural producers is directly dependent on the planning and implementation of strategic and operational plans at the state, regional, local government and individual commercial levels. A multi-level and diverse approach to the components of improving the quality of transport services for agricultural producers leads to the need for high-quality coordination of actions of all stakeholders. To determine the significance of the areas for direct providers of transport services, a survey was conducted among 38 companies, in which up to 25% of services are provided to agricultural producers, 62 companies that provide from 25% to 75% of services to agricultural producers, and 20 companies that provide agricultural producers with 75% or more of the total volume of services provided. According to the results of a survey conducted among carriers, 57.7% of carriers pay attention to the relevance of infrastructure factors in the process of forming a better quality system of transport services for agricultural producers, 19.7% pay attention to the quality of technical support, and 22.7% pay attention to the provision of information and communication components. Improving the quality of transport services for agricultural producers requires a uniform mandate from the state, authorities at different levels, and interested commercial structures. The complexity of the processes for improving the quality of transport services requires a single center for managing these processes.

Keywords: transport services, agriculture, digitalization, transport system, infrastructure, production efficiency, logistics, technical means.

Постановка проблеми. Формування продовольчої безпеки як всередині України, так й за її межами в контексті виконання міжнародних угод на участь у системі глобального продовольчого забезпечення напряму залежить від функціонування системи транспортного обслуговування виробників сільсько-господарської продукції. Якість надання послуг із транспортного обслуговування потребує постійного покращення, що відображається на показниках

якості сільськогосподарської продукції, яка поступає до безпосередніх споживачів [1].

В сучасних умовах значну увагу приділяють формуванню та розвитку окремих компонентів системи транспортного забезпечення виробників агропродукції. Оскільки в Україні існує певний транспортно-дорожній комплекс, то ефективність його використання залежить від ступеня забезпечення його своєчасними оновленнями. Крім того, залежить від інфраструктурних проблем та перспективи їх розв'язання в контексті формування ефективних інфраструктурних компонентів, які можуть виконувати як функціональне навантаження в системі транспортного обслуговування виробників різноманітної продукції, так й в системі забезпечення пасажирообігу [2, 3].

Особливості врахування потреб виробників сільськогосподарської продукції в рамках покращення інфраструктурного забезпечення системи транспортного обслуговування виробництва відмічають передбачають можливості інтеграції спеціалізованих інфраструктурних компонентів, необхідних для підвищення якості транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції, в процесі вирішення комплексних інфраструктурних проблем [4,5]. Однак, потрібні такі інфраструктурні зміни у системі транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції, які дозволять ефективно їх інтегрувати як соціально-економічний механізм в Україні, так й в системі міжнародного транспортно-логістичного забезпечення [6,7].

В рамках технічного прогресу галузь транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції має доволі значну технічну підтримку з боку виробників сучасних технічних засобів [8,9,10]. Однак, оновленні технічні можливості не завжди своєчасно впроваджуються в систему транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції через недостатність інженерного, управлінського та інших факторів, які мають супроводжувати процес покращення транспортного обслуговування споживачів з числа агровиробників [11,12,13].

Про те для активного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій галузь транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції в Україні існує недостатній рівень сформованості цифрових засобів комунікації [14,15]. Через це виникають певні труднощі із комунікаціями між надавачами послуг із транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції та їх споживачами, що може призводити до зниження ефективності використання транспортних засобів та збільшення витрат на транспортні послуги [16,17,18].

Мета статті. Метою статті є визначення шляхів покращення системи транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції та визначення сфер відповідальності учасників цих процесів.

Виклад основного матеріалу. Створення умов для поліпшення забезпечення споживачів продукцією сільськогосподарського виробництва має

надважливе значення в процесі розвитку державою політики продовольчої безпеки. Однак, окрім нарощування обсягів сільськогосподарської продукції все частіше постає проблема доставки продукції сільськогосподарського виробництва до безпосередніх споживачів із максимальним збереженням обсягів виробленої продукції при збереженні продовольчих якостей. Для створення умов збереження обсягів та якостей сільськогосподарської продукції має функціонувати така система транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції, яка буде максимально ефективною та такою, що відповідає усім вимогам як виробників, так й споживачів сільськогосподарської продукції.

Створена в Україні система забезпечення послугами із транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції носить доволі нерівномірний характер, що відображається на середніх цінах на перевезення 1 т продукції на 1 км автомобільним транспортом у різних областях України (таблиця 1) за даними виробників сільськогосподарської продукції за період з 2017 по 2020 роки.

За вказаними тарифами здійснюється перевезення автомобільним транспортом не тільки готової продукції, але й товарів, які використовуються в процесі виробництва, що також впливає на кінцеву собівартість агропродукції.

Таблиця 1

**Середні тарифи на перевезення товарів на замовлення
виробників сільськогосподарської продукції.**

	2017	2018	2019	2020	Розмах цін
Україна	2.3	2.6	2.8	2.2	0.6
Вінницька	2.3	2.2	2.7	2	0.7
Волинська	4.1	3.2	2.9	3.1	1.2
Дніпропетровська	2.4	4.7	3.7	3.8	2.3
Донецька	3.8	3.3	1.8	0.2	3.6
Житомирська	1.8	2.3	2.8	2.4	1.0
Закарпатська	3.8	11.5	7.7	4	7.7
Запорізька	2.6	3.1	3	2.7	0.5
Івано-Франківська	3	3.6	3.6	3.5	0.6
Київська	2	2.8	1.8	2.2	1.0
Кіровоградська	3	2.9	3.3	2.5	0.8
Луганська	2.2	1.7	1.9	1.7	0.5
Львівська	1.2	1.5	2.5	2.9	1.7
Миколаївська	2.9	3.3	3.9	4.8	1.9
Одеська	3	3.5	3.7	6.2	3.2
Полтавська	2.4	2.9	2.8	2.8	0.5
Рівненська	1.9	2	2	2.3	0.4
Сумська	2.1	2.8	2.9	1.8	1.1

	2017	2018	2019	2020	Розмах цін
Тернопільська	2.2	2.4	2.5	2.3	0.3
Харківська	2.8	3	2.6	3.6	0.8
Херсонська	2.7	2.8	3.5	2.7	0.8
Хмельницька	3.1	2.9	2.9	2.8	0.3
Черкаська	1.8	3.2	2.9	2.9	1.4
Чернівецька	2.5	3	2.5	3	0.5
Чернігівська	2.1	2.6	2.7	2.1	0.6
м. Київ	2.2	3.7	3.4	3.3	1.5

Джерело: Державна служба статистики України [19].

Якщо розглянути розмах цін (різницю між найбільшою та найменшою ціною за період спостереження), то спостерігається нерівномірність цього показнику, який має найменше значення 0,3 для Тернопільської та Хмельницької областей та значні 7,7 для Закарпатської області, 3,6 для Донецької області та 3,2 для Одеської області. Автомобільний транспорт наразі є основним видом транспорту, який може активно працювати безпосередньо в місцях масового вироблення сільсько-господарської продукції, а саме на полях та фермах, тому показники вартості саме цього виду послуги із транспортного обслуговування може служити базою для визначення найбільш проблемних територій та мотивувати до пошуку шляхів покращення якості послуг із транспортного обслуговування агрови-робників.

Серед основних компонентів покращення системи транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції можна виділити такі три основні компоненти, як:

- інфраструктурні;
- технічні;
- інформаційно-комунікаційні.

Розвиток цих багатоеlementних компонентів планується в процесі стратегічного розвинення транспортної галузі взагалі та системи транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції як основного виконавця замовлень на виконання цих послуг із транспортного обслуговування. Інфраструктурні компоненти створюють базову фізичну та логістичну основу, яка забезпечує доступність та ефективність перевезень. Технічний компонент пов'язаний із рухомим складом та технологічними рішеннями із транспортування, які відображають особливості вимог виробників сільськогосподарської продукції до технічного обслуговування та умов здійснення перевезень.

Інформаційно-комунікаційний компонент забезпечує ефективне планування, контроль та координацію всіх процесів, здійснення яких у сукупності утворює систему транспортного обслуговування. В таблиці 2 наведено елементи структури шляхів покращення транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції.

Таблиця 2

Структура компонентів, які сприяють покращенню транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції.

Компонент	Елементи компоненту
Інфраструктурний	Мережа доріг
	Транспортні вузли та логістичні центри
	Залізничні під'їзні шляхи
	Складська та перевалочна інфраструктура
	Навантажувально-розвантажувальні майданчики
	Технічне оснащення доріг
Технічний	Наявність спеціалізованого транспорту
	Мала сільськогосподарська техніка для перевезень
	Автоматизація процесів навантаження та розвантаження
	Технічний стан транспортних засобів
	Паливне та сервісне обслуговування
Інформаційно-комунікаційні	Системи GPS- моніторингу та трекінгу
	Цифрові платформи та додатки
	Агрологістичні інформаційні системи
	Керування логістикою за допомогою штучного інтелекту або Big Data
	Електронний документообіг
	Мобільний зв'язок та доступ до мережі Інтернет

Джерело: узагальнено за [5,9, 14].

Якщо більш детально розглядати інфраструктурний компонент, то слід зазначити, що рівень впровадження елементів цього компоненту покращення якості транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції залежить від виконання загальнодержавних та регіональних програм розвитку, від того, як утворена система стратегічних та операційних цілей цих програм та як проводиться контроль їх виконання. До елементів мережі доріг відноситься будівництво та ремонт доріг до земель сільськогосподарського призначення, ферм та пунктів зберігання продукції. Актуальним також є створення агрологістичних хабів, де продукція агровиробників може перевантажуватись, зберігатись для подальшого перерозподілу.

Для великих пунктів перевантаження сільськогосподарської продукції актуальним є наявність вільного доступу до залізничних колій, що сприятиме перевезенню значних обсягів продукції. В місцях масового виробництва сільськогосподарської продукції потрібні спеціалізовані майданчики для здійснення навантажувально-розвантажувальних робіт, які мають бути обладнані відповідними технічними засобами. Технічний стан доріг у місцевостях, де здійснюється масове агровиробництво, має бути приведений у відповідність до вимог інтерактивних засобів щодо можливостей користування ними без обмежень.

Технічні компоненти в системі покращення якості послуг із транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції у більшості залежать від надавачів послуг цього виду транспортного обслуговування. Для виконання специфічних завдань на перевезення агропродукції потрібні спеціалізовані транспортні засоби, такі як холодильні фургони, зерновози, молоковози, засоби для перевезення худоби та інші.

Для виконання внутрішньогосподарських перевезень необхідна мала сільськогосподарська техніка, яка дозволить здійснювати невеликі обсяги перевезень без потреби у навантажувально-розвантажувальній техніці. Для роботи з більшими обсягами продукції потрібні навантажувачі, конвеєри, мобільні платформи, що сприятиме більш ефективному виконанню перевалочних робіт.

Особлива увага в процесі покращення якості послуг із транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції має приділятися технічному стану транспортних засобів, його енергоефективності та доступності технічного обслуговування.

Одним з ключових факторів якості послуг із транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції є надійність, оскільки від своєчасності виконання послуг із транспортного обслуговування у багатьох випадках залежить від того, коли продукція потрапила до безпосередніх споживачів.

Інформаційно-комунікаційні компоненти покращення якості транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції є невід'ємною частиною сучасного інформаційного кола, яке оточує всі процеси у економіці. Якість інформаційно-комунікаційного забезпечення залежить від виробників відповідного апаратного та програмного забезпечення.

Для відстеження руху транспортних засобів та координації логістики потрібно впровадження GPS- моніторингу та трекінгу, які мають бути сумісними із цифровими платформами та додатками, розробка яких має сприяти підвищенню якості послуг із транспортного обслуговування.

Оскільки ринок послуг із транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції має техніко-технологічні особливості, необхідно впровадження агрологістичних інформаційних систем, які будуть об'єднувати виробників, перевізників та споживачів, що має сприяти побудові ефективних ланцюгів поставок.

З метою полегшення документообігу доцільно розширяти сферу застосування електронного документообігу, у тому числі при виконанні міжнародних перевезень на замовлення виробників сільськогосподарської продукції. Для ефективного застосування інформаційно-комунікаційних засобів в місцях виконання послуг із транспортного обслуговування агровиробників потрібно мати систему повноцінного зв'язку та передачі даних, що залежить від надавачів послуг мобільного зв'язку.

В процесі дослідження значущості кожного з компонентів, що сприяють покращенню послуг із транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції серед ста двадцяти надавачів цих послуг із різним рівнем виконання цих послуг у загальному переліку послуг, було отримано наступні результати (таблиця 3).

Таблиця 3

**Відсоток значущості компонентів покращення
якості послуг для перевізників**

Відсоток послуг із транспортного обслуговування агровиробників з усіх виконаних послуг	Кількість опитаних	Інфраструктурний	Технічний	Інформаційно-комунікаційний
До 25%	38	46	27	27
25%-75%	62	58	14	28
Більше за 75%	20	69	18	13

Джерело: узагальнено авторами.

За підсумками вивчення думки представників перевізників, що здійснюють послуги із транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції, переважна більшість проблем із якістю послуг виникає через невідповідність інфраструктури сучасним вимогам, що спричиняє зниження якості цих послуг.

Ті перевізники, які виконують до 25% від загальної кількості перевезень замовлення агровиробників відмічають нестачу відповідних технічних засобів та потребу у комунікаційних компонентах.

Перевізники, які спеціалізуються на виконанні послуг із транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції, менш за все віддають значущість інформаційно-комунікаційним засобам, що може бути наслідком як слабої розвиненості засобів зв'язку та передачі даних, так й слабою обізнаністю представників цих компаній у розроблених та впроваджених цифрових продуктах, що мають полегшити комунікації між виробниками, перевізниками та споживачами сільськогосподарської продукції.

Висновки. Створення умов для покращення якості послуг із транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції залежить як від впровадження у практичну діяльність різноманітних компонентів, так й від рівня зацікавленості та виконання відповідних дій різними учасниками економічних процесів. Багатоелементні основні компоненти покращення якості транспортних послуг інфраструктурного, технічного та інформаційно-комунікаційного змісту мають гармонійно розвиватись, оскільки вони пов'язані між собою. Якість послуг із транспортного обслуговування

виробників сільсько-господарської продукції знаходиться у безпосередній залежності від планування та реалізації стратегічних та операційних планів на рівні держави, регіонів, місцевої влади та окремих комерційних структур. Багаторівневий та різнома-нітний підхід до компонентів покращення якості послуг із транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції призводить до необхідності здійснення якісної координації дій всіх стейкхолдерів. Складність процесів, які виникають в процесі підвищення якості послуг із транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції, приводить до необхідності впровадження єдиного керівного центру для координації дій всіх структур, що безпосередньо беруть участь у процесах, що впливають на якість цих послуг.

Література:

1. Собкевич, О., Михайличенко, К., & Ємельянова, О. (2014). *Механізми ефективного використання та розвитку потенціалу транспортно-дорожнього комплексу України: аналіт. доп.* Київ: НІСД. 60 с.
2. Копилова, В. О., & Пічугіна, Ю. В. (2024). Проблеми та перспективи розвитку транспортно-логістичних систем України. *Причорноморські економічні студії*, 92–97. <https://doi.org/10.32782/bses.86-15>
3. Кальченко, О., & Белорус, А. (2021). Сучасні проблеми розвитку транспортного сектору України. *Проблеми і перспективи економіки та управління*, 99–107. [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-2\(26\)-99-107](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-2(26)-99-107)
4. Зайцев, А. М., Аулін, В. В., Лисенко, С. В., & Гудь, В. З. (2025). Організація, принципи та система транспортного забезпечення сільськогосподарських підприємств. *Центральноукраїнський науковий вісник. Технічні науки*, 223–229. [https://mapiea.kntu.kr.ua/pdf/11\(42\)_I/27.pdf](https://mapiea.kntu.kr.ua/pdf/11(42)_I/27.pdf)
5. Іванченкова, Л., Лагодієнко, В., Бабан, Т., Бурцев, О., & Городецька, Т. (2025). Транспортна інфраструктура як компонент системи транспортного обслуговування виробників сільськогосподарської продукції. *Modeling the Development of the Economic Systems*, (2), 274–280. <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-16-34>
6. Смерічевський, С., Райчева, Л., & Михальченко, О. (2022). Проблеми і перспективи модернізації транспортного комплексу національної економіки. *Економіка та суспільство*, (38). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-76>
7. Харченко, М. В. (2020). Транспортно-логістична інфраструктура та її місце в соціально-економічній системі підприємств України. *Економічний простір*, (153), 83–88.
8. Сніщенко, Р. (2021). Чинники впливу на транспортні перевезення в контексті економічної безпеки. *Інтелект XXI*, 46–50. http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2021/2021_6/10.pdf
9. Титар, В. В. (2024). Системний аналіз транспортної системи національної економіки. *Агросвіт*, (22), 167–172. <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.22.167>
10. Юр'єв, В. (2022). Напрями забезпечення та підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств через диверсифікацію їх діяльності. *Ефективна економіка*. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.1.201>
11. Жам, О., Рудика, В., Воронько-Невіднича, Т., Бебко, С., Шіковець, К., & Квіта, Г. (2023). Діагностика стратегічного управління фінансово-економічним розвитком підприємства. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, № 5(52), 162–172. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.52.2023.4214>

12. Загірняк, Д. М., Залуніна, О. М., & Чумакова, А. Г. (2021). Забезпечення конкурентоспроможності транспортних послуг. *Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського*, Вип. 1(126), 17–21. <https://doi.org/10.30929/1995-0519.2021.1.17-21>
13. Ноженко, В., Ковтанець, М. В., Сергієнко, О. В., Ковтанець, Т. М., & Вакулік, М. М. (2021). Оцінка ризиків впровадження перспективних технічних рішень на транспорті. *Вісник Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля*, 82–87. <https://dspace.snu.edu.ua/handle/123456789/1338>
14. Шкарупа, О., Власенко, Д., & Македон, Г. (2024). Проблеми модернізації транспортного забезпечення підприємств в аграрному секторі економіки. *Бізнес-навігатор*, 19–25. <https://doi.org/10.32782/business-navigator.76-4>
15. Ковбатюк, М. (2023). Адаптивне стратегічне планування як дієвий інструмент розвитку бізнес-структур в умовах сучасних викликів. *Збірник наукових праць ДУІТ. Серія «Економіка і управління»*, № 53, 67–73. <https://doi.org/10.32703/2664-2964-2023-53-67-73>
16. Покотило, Т. (2020). Управління організаційними змінами як складова забезпечення конкурентоспроможності підприємства. *Економіка та суспільство*. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-91>
17. Головчук, Ю. О., & Середницька, Л. П. (2020). Бенчмаркінг у стратегічному управлінні інноваційним розвитком підприємства. *Бізнес Інформ*, № 5, 419–426. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-419-426>
18. Голобородько, А. Ю. (2022). Сутність економічного розвитку підприємства. *Економіка та управління підприємствами*, № 4(54), 140–147. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2022-4-140-147>
19. Державна служба статистики України. Витрати на виробництво продукції (робіт, послуг) сільського господарства. <https://www.ukrstat.gov.ua/>
https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/sg/vytr_na%20ver_sg_prod/arch_vytr_na%20ver_sg_prod_u.htm

References

1. Sobkevych, O., Mykhailychenko, K., & Yemelianova, O. (2014). *Mekhanizmy efektyvnoho vykorystannia ta rozvytku potentsialu transportno-dorozhnoho kompleksu Ukrainy: Analychna dopovid* [Mechanisms of efficient use and development of the potential of Ukraine's transport and road complex: Analytical report]. Kyiv: NISD. [in Ukrainian].
2. Kopylova, V. O., & Pichuhina, Yu. V. (2024). *Problemy ta perspektyvy rozvytku transportno-lohistychnykh system Ukrainy* [Problems and prospects of the development of Ukraine's transport and logistics systems]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, 92–97. <https://doi.org/10.32782/bses.86-15> [in Ukrainian].
3. Kalchenko, O., & Belorus, A. (2021). *Suchasni problemy rozvytku transportnoho sektoru Ukrainy* [Current problems of the development of Ukraine's transport sector]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, 99–107. [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-2\(26\)-99-107](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-2(26)-99-107) [in Ukrainian].
4. Zaitsev, A. M., Aulin, V. V., Lysenko, S. V., & Hud, V. Z. (2025). *Orhanizatsiia, pryntsypy ta systema transportnoho zabezpechennia silskohospodarskykh pidpriemstv* [Organization, principles and system of transport support for agricultural enterprises]. *Tsentrlnoukrainskyi naukovi visnyk. Tekhnichni nauky*, 223–229. [https://mapiea.kntu.kr.ua/pdf/11\(42\)_I/27.pdf](https://mapiea.kntu.kr.ua/pdf/11(42)_I/27.pdf) [in Ukr]
5. Ivanchenkova, L., Lahodienko, V., Baban, T., Burtsev, O., & Horodetska, T. (2025). *Transportna infrastruktura yak komponent systemy transportnoho obsluhovuvannia vyrobnykiv silskohospodarskoї produktsii* [Transport infrastructure as a component of the service system for agricultural producers]. *Modeling the Development of the Economic Systems*, (2), 274–280. <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-16-34> [in Ukrainian].

6. Smerichevskiy, S., Raicheva, L., & Mykhalchenko, O. (2022). Problemy i perspektyvy modernizatsii transportnoho kompleksu natsionalnoi ekonomiky [Problems and prospects of modernizing the transport complex of the national economy]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (38). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-76> [in Ukrainian].
7. Kharchenko, M. V. (2020). Transportno-lohistychna infrastruktura ta yii mistse v sotsialno-ekonomichnii systemi pidpriemstv Ukrainy [Transport and logistics infrastructure and its place in the socio-economic system of Ukrainian enterprises]. *Ekonomichniy prostir*, (153), 83–88. [in Ukrainian].
8. Snishchenko, R. (2021). Chynnyky vplyvu na transportni perevezennia v konteksti ekonomichnoi bezpeky [Factors affecting transportations in the context of economic security]. *Intellect XXI*, 46–50. http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2021/2021_6/10.pdf [in Ukrainian].
9. Tytar, V. V. (2024). Systemnyi analiz transportnoi systemy natsionalnoi ekonomiky [System analysis of the national economy's transport system]. *Ahrosvit*, (22), 167–172. <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.22.167> [in Ukrainian].
10. Yuriev, V. (2022). Napriamy zabezpechennia ta pidvyshchennia konkurentospro mozhnosti silskohospodarskykh pidpriemstv cherez dyversyfikatsiiu yii diialnosti [Ways to improve competitiveness of agricultural enterprises through activity diversification]. *Efektivna ekonomika*. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.1.201> [in Ukrainian].
11. Zham, O., Rudyka, V., Voronko-Nevidnycha, T., Bebko, S., Shikovets, K., & Kvita, H. (2023). Diahnostyka stratehichnoho upravlinnia finansovo-ekonomichnym rozvytkom pidpriemstva [Diagnostics of strategic management of the financial and economic development of the enterprise]. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, (5)52, 162–172. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.52.2023.4214> [in Ukrainian].
12. Zahirniak, D. M., Zalunina, O. M., & Chumakova, A. H. (2021). Zabezpechennia konkurentospromozhnosti transportnykh posluh [Ensuring the competitiveness of transport services]. *Visnyk KrNU imeni Mykhaila Ostrohradskoho*, (1)126, 17–21. <https://doi.org/10.30929/1995-0519.2021.1.17-21> [in Ukrainian].
13. Nozhenko, V., Kovtanets, M. V., Serhienko, O. V., Kovtanets, T. M., & Vakulik, M. M. (2021). Otsinka ryzykiv vprovadzhennia perspektyvnykh tekhnichnykh rishen na transporti [Risk assessment of implementing advanced technical solutions in transport]. *Visnyk Skhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu im. Volodymyra Dalia*, 82–87. <https://dspace.snu.edu.ua/handle/123456789/1338> [in Ukrainian].
14. Shkarupa, O., Vlasenko, D., & Makedon, H. (2024). Problemy modernizatsii transportnoho zabezpechennia pidpriemstv v ahrarnomu sektori ekonomiky [Problems of modernizing transport support of enterprises in the agricultural sector]. *Biznes-navigator*, 19–25. <https://doi.org/10.32782/business-navigator.76-4> [in Ukrainian].
15. Kovatliuk, M. (2023). Adaptivne stratehichne planuvannia yak diievyi instrument rozvytku biznes-struktur v umovakh suchasnykh vyklykiv [Adaptive strategic planning as an effective tool for business structure development under modern challenges]. *Zbirnyk naukovykh prats DUIT. Serii "Ekonomika i upravlinnia"*, (53), 67–73. <https://doi.org/10.32703/2664-2964-2023-53-67-73> [in Ukrainian].
16. Pokotylo, T. (2020). Upravlinnia orhanizatsiinymy zminamy yak skladova zabezpe chennia konkurentospromozhnosti pidpriemstva [Organizational change management as a component of enterprise competitiveness]. *Ekonomika ta suspilstvo*. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-91> [in Ukrainian].
17. Holovchuk, Yu. O., & Serednytska, L. P. (2020). Benchmarking u stratehichnomu upravlinni innovatsiinym rozvytkom pidpriemstva [Benchmarking in the strategic management of enterprise innovation development]. *Biznes Inform*, (5), 419–426. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-419-426> [in Ukrainian].

18. Holoborodko, A. Yu. (2022). Sutnist ekonomichnoho rozvytku pidprijemstva [The essence of economic enterprise development]. *Ekonomika ta upravlinnia pidprijemstvamy*, (4)54, 140–147. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2022-4-140-147> [in Ukrainian].

19. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2025). Expenditures on the production of agricultural products (works, services). Retrieved from https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/sg/vytr_na%20ver_sg_prod/arch_vytr_na%20ver_sg_prod_u.htm